

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО:		09.08.2022	
Орг. јед.	Број	Лист	Вредност
05	8630		

1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, одржаној 10.06.2022. године, одлуком бр. IV-03-395/27, формирана је Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације под називом „Процена ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција студентске популације“ кандидата Слободана Суботића у следећем саставу:

1. Доц. др Светлана Радевић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Социјална медицина*, председник;
2. Доц. др Немања Ранчић, доцент Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област *Фармакологија*, члан;
3. Доц. др Далибор Стајић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Хигијена и екологија*, члан.

Комисија је прегледала и проучила докторску дисертацију Слободана Суботића и подноси Наставно-научном већу следећи Извештај.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ О ОЦЕНИ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Опис докторске дисертације

Докторска дисертација кандидата Слободана Суботића под називом „Процена ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција студентске популације“, урађена под менторством доц. др Иване Симић Вукомановић, доцента Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, представља оригинално истраживање које се бавило проценом ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција (ППИ) код студентске популације медицинске и немедицинске струке Универзитета у Београду.

Младост је животно раздобље у којем се уз биолошко и психолошко сазревање, одвија и процес укључивања појединца у друштвену заједницу. Током периода студирања, од младих се очекује да развију вештине и способности којим би могли да преузму значајне улоге у свим областима друштвеног деловања. Несклад између биолошке и психосоцијалне зрелости отвара могућност за ризична понашања која могу да наруше психофизичко и репродуктивно здравље адолесцентске популације.

У земљама у развоју ППИ и њихове компликације се налазе међу првих пет најчешћих разлога за посету лекару, док у развијеним земљама света ове инфекције се налазе међу првих десет узрока обољевања код мушкараца и представљају други узрок обољевања у популацији жена. ППИ представљају један од најзначајнијих јавноздравствених проблем у популацији адолесцената. Млади старости 15-24 година чине 25% сексуално активне популације, а преко 60% свих нових-стечено оболелих од ППИ у свету региструје се баш у овој узрадној групацији. Студентска популација је у значајном ризику од обољевања од ППИ, највише због ризичног сексуалног понашања, чешћег мењања сексуалних партнера, неконзистентне употребе контрацептивних средстава и упуштања у сексуалне односе под дејством психоактивних супстанци.

Дисертација представља оригиналну и јединствену студију која се бави проценом ризичног понашања и знања, утврђивања фактора ризика у циљу превенције ППИ код студентске популације. Резултати истраживања указују да су фактори ризика за настанак ППИ учесталији код студената немедицинске струке у односу на студенте медицинске струке. Студенти медицинске струке имају виши ниво знања о ППИ, као и начинима њихове превенције од својих колега немедицинске струке. Здравствено-

васпитни рад међу одабраним студентима унутар студије утиче на знање, ставове и понашање студената у вези са ППИ.

Знање о физиологији репродуктивних органа, последицама намерно прекинуте трудноће и инфекција које се преносе незаштићеним сексуалним контактом, али и стицање одговарајућих вештина и образаца понашања кроз промоцију репродуктивног здравља, добровољног, поверљивог саветовања и тестирања на ХИВ и ППИ односно креирање превентивних програма нужни су за формирање правилних ставова и понашања у вези планирања породице и преузимање одговорности у сексуалном понашању.

Из свега горе наведеног Комисија закључује да је приложена докторска дисертација оригинални допринос у области превентивне медицине.

2.2. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Дисертација кандидата Слободана Суботића доприноси бољем разумевању ризичног понашања студентске популације на територији Републике Србије односно наглашава значај здравствено васпитних активности у очувању и унапређењу репродуктивног здравља и превенцији ППИ у овој осетљивој групи младих људи.

У нашој земљи нису рађена опсежна истраживања које су се детаљно бавила проценом ризичног понашања у вези са настанком ППИ у студентској популацији. Овакво истраживање би могло да буде полазна основа у креирању превентивних програма у очувању репродуктивног здравља адаптираних нашем поднебљу односно културолошком миљеу како на локалном тако и на националном нивоу што би могло да резултира сугестијама за допуне и измене одговарајућих законских и стратешких аката у овој области.

2.3. Оцена да је урађена дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Прегледом литературе и увидом у биомедицинске базе података „*PubMed*“, „*Scholar.google*“, „*Cochrane database of systematic reviews*“ помоћу кључних речи „*Sexually transmitted infections*“, „*Students*“, „*Risky behavior*“, „*Education*“, као и одговарајућом претрагом у домаћој бази часописа „*SCIndeks*“, наилази се на студије које се баве проценом ризичног понашања, испитивањем утицаја знања односно

здравственог вапитања на превенцију ППИ код популације младих. Међутим, у нашој земљи нису рађене опсежне студије које су се детаљно бавиле проценом ризичног понашања у вези са настанком ППИ у студентској популацији као и степеном знања студентске популације у вези са ППИ.

На основу свега наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Слободана Суботића под насловом „**Процена ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција студентске популације**“, представља резултат оригиналног научног рада.

2.4. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Слободан Суботић је дипломирао на Факултету за Специјалну едукацију и рехабилитацију 2009. године. у Београду. Након завршених основних студија на истоименом факултету уписује мастер студије које успешно завршава 2010. године и стиче звање дипломирани дефектолог мастер. Докторске студије Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, смер Превентивне медицине, уписао је 2011. године. Током студирања успешно завршава све испите у предвиђеном року са просечном оценом 9,00.

Од 2011. године запослен је на Високој медицинској школи струковнох студија „Милутин Миланковић“ у Београду на позицији наставника вештина на студијским програмима: струковна медицинска сестра- техничар и струковни физиотерапут. Објавио је као први аутор и коаутор неколико радова у домаћим и страним часописима. Такође је учествовао и на међународним конгресима.

Докторску дисертацију на тему „Процена ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција студентске популације“ пријавио је 24.02.2021., а Веће за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу дало је сагласност за израду докторске дисертације 10.03.2021.

Кандидат, Слободан Суботић је објавио већи број радова у научним часописима националног и међународног ранга индексираном на SCI листи, од којих је један категорије M21 чији су резултати саставни део докторске дисертације чиме је кандидат и формално испунио захтев за одбрану докторске дисертације.

1. *Subotic S, Vukomanovic V, Djukic S, Radevic S, Radovanovic S, Radulovic D, Boricic K, Andjelkovic J, Pajic JT, Vukomanovic IS. Differences Regarding Knowledge of Sexually Transmitted Infections, Sexual Habits, and Behavior Between University*

Students of Medical and Nonmedical Professions in Serbia. Front Public Health 2022; 9: 692461. doi: 10.3389/fpubh.2021.692461 (M21)

2. Ristić S, Bajić B, Radević S, **Subotić S**, Kocić S, Jančićević K, Arnaut A, Taušanobvić K. Vitamin D deficiency in patients receiving antidepressant medications. *Ser J Exp Clin Res.* 2022. doi:10.2478/sjecr-2022-0001 (M51)
3. **Subotić S**, Jakovljević B, Radulovic, D, Vukomanovic, IS, Vukomanovic, V. Assessment of Sexual Behavior and Habits of Medical and Non-Medical Students. *Ser J Exp Clin Res.* 2021. doi: 10.2478/sjecr-2021-0002 (M51)

2.5. Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Назив докторске дисертације, циљеви и примењена методологија истраживања у складу су са пријављеном и одобреном темом докторске дисертације. Докторска дисертација садржи следећа поглавља: Увод, Циљеви, Хипотезе, Материјал и методе, Резултати, Дискусија, Закључак, Литература и Прилог.

Рад садржи 44 табеле и 21 графикон.

У поглављу Литература цитиране су 233 библиографске јединице научно-стручних публикација.

У поглављу Увод изложена су кратко и прецизно досадшња знања о концепту репродуктивног здравља, ризичним понашањима студентске популације, значају ППИ у популацији младих, епидемиолошким карактеристикама најучесталијих ППИ, значају промоције репродуктивног здравља и превенције ППИ.

Циљеви и хипотезе истраживања јасно су изложени и дефинисани у складу са одобреним приликом пријаве. Кандидат је у свом раду намеравао да утврди учесталост фактора ризика за настанак ППИ међу студентима медицинске и немедицинске струке, да процени ниво знања о ППИ студената медицинске и немедицинске струке. Затим да утврди да ли постоји разлика учесталости фактора ризика и нивоу знања о ППИ међу студентима медицинске и немедицинске струке и напослетку да испита утицај здравствено васпитног рада (едукације) на промене знања, ставова и понашања код студентске популације у вези са ППИ.

Материјал и методологија рада су детаљно и прецизно формулисани и подударају се са одобреним приликом пријаве тезе. Истраживање је дизајнирано као студија пресека а метода одабира узорка је стратификован случајни узорак.

Процентуално броју студената који похађају одређене факултете формиран је једноетапни узорак.

Као инструмент истраживања коришћен је анонимни, стандардизовани упитник из Европског истраживања здравља други талас (*EHIS wave 2*). Овом упитнику додате су варијабле од интереса које се односе на знање (симптоми, начини преношења, постојање вакцина, начин стицања знања о ППИ) и навике (тестирање, обољевање, тетовирање) повезане са ППИ.

Студијску популацију овог истраживања је чинило 1273 студената високих школа медицинске и немедицинске струке Универзитета у Београду.

У поглављу Резултати јасно, прецизно и детаљно изнети су резултати истраживања, приказани у виду табела и графикана.

Студија ближе објашњава процену ризичног знања и знања повезаних са настанком ППИ у студентској популацији. Фактори ризика за настанак ППИ су учесталији код студената немедицинске струке у односу на студенте медицинске струке. Студенти медицинске струке имају виши ниво знања о ППИ, као и начинима њихове превенције од својих колега немедицинске струке. Извори путем којих су студенти стицали знања у вези са репродуктивним здрављем као и ППИ се разликује у односу на профил студентског образовања. Здравствено-васпитни рад међу одабраним студентима унутар студије утицао је на повећање квантума знања повезаним са превенцијом ППИ.

У поглављу Дискусија детаљно су анализирани и објашњени резултати истраживања уз поређење са доступним и релевантним литературним подацима. Велики напори који се улажу у едукативне и превентивне програме као и скрининге код група које су под ризиком нису успели да ставе под контролу ширење ППИ. Узимајући у обзир чињеницу да се велики број нових случајева сваке године региструје, овај проблем се сврстава у значајан јавноздравствени изаов. Највиша стопа ППИ је регистрована код младих мушкараца и жена, што повећава забринутост када се зна да ове инфекције озбиљно могу угрозити репродуктивно здравље оба пола. Спровођење едукативних програма у вези ППИ, њиховог преношења, последица и компликација су значајни код свих сексуално активних особа али посебно код младих који ће тек бити сексуално активни.

У поглављу Закључци сажето и систематично су дефинисани закључци истраживања који се својим оквиром базирају на постављеним циљевима истраживања.

На основу предходно изнетих чињеница, Комисија сматра да завршена докторска дисертација кандидата Слободана Суботића, под називом „Процена ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција студентске популације“ по обиму и квалитету израде у потпуности одговара пријављеној и одобреној теми дисертације.

2.6. Научни резултати докторске дисертације

Најзначајнији резултати истраживања су садржани у следећим зкључцима:

- Извори путем којих су студенти стицали знања у вези са репродуктивним здрављем као и ППИ се разликује у односу на профил студентског образовања; Студенти медицинске струке су знања стицали у школи/факултету и преко интернета, док су испитаници немедицинске струке углавном стицали знање у саветовалишту за младе, од породице и пријатеља, преко дневне штампе или на неки други начин;
- Сваки пети студент медицинске струке зна да наброји пет ППИ, док код студената немедицинске струке сваки трећи испитаник не зна да наведе ни једну ППИ;
- Број испитаника немедицинске струке који је умео да поброји 5 ППИ расте са степеном образовања. Код студената медицинске струке на све три године студије нема значајне разлике;
- Међу студентима медицинске струке најчешће набројане ППИ су: инфекције изазване вирусом хумане имунодефицијенције (ХИВ), сифилис и гонореја, док код студената немедицинске струке у преко 90% случајева су набројане инфекције изазване хуманим папилома вирусом (ХПВ) и стидне ваши;
- Већина студената немедицинске струке није имала сазнање да ППИ не морају увек да дају симптоме;
- Обе групе студената сматрају да се путем ризичних начина преношења као што су коришћење нестерилних игала и шприцева најчешће преносе ХИВ инфекција;
- Знање у вези са постојањем ефикасне вакцине у циљу превенције од ППИ је у већем проценту код студената медицинске струке;
- Сваки други студент медицинске струке зна да постоји повезаности између ХПВ инфекције и малигнитета грлића материце;
- Нешто више од три четвртине испитаника немедицинске струке није упознато са узрочно последичном везом између ХПВ инфекције и малигнитета грлића материце;
- Студенти медицинске струке су чешће имали сексуални однос у односу на студенте

немедицинске струке;

- Када је у питању сексуална активност студената, медијана узраста ступања у први сексуални однос износи 18 (17-19) година међу студентима медицинске струке, односно 18 (17-18) година међу студентима немедицинске струке;
- Студенти медицинске струке чешће мењају партнере у односу на студенте немедицинске струке;
- Студенти медицинске струке чешће упражњавају вагинални сексуални однос, док студенти немедицинске струке у односу на студенте медицинске струке чешће упражњавају орални и анални сексуални однос;
- Процент студената који користи кондом као контрацептивно средство током сексуалних односа је преко 40,0% у обе испитиване групе. Број оних који не користе контрацептивна средства расте у обе групе са степеном образовања;
- Разлози због којих студенти не користе кондом током сексуалних односа су поверење у партнера/ партнерку као и смањење ужитка током сексуалног односа;
- На превентивне гинеколошке/уролошке прегледе чешће одлазе студенти медицинске струке;
- Студенти медицинске струке се чешће тестирају на ППИ;
- Најчешће тестирана ППИ је ХИВ инфекција;
- Здравствено васпитни рад који се односи на едукацију студената утиче на повећање степена знања студената у вези са ППИ али не у довољној мери на смањење ризичног сексуалног понашања;
- Пре едукације 11,2% је знало да наведе само једну ППИ а након едукације чак 89,9% четири или пет ППИ. Нешто мање од половине испитаника (42,7%) није знало да ли ППИ даје изражене симптоме, 23,6 % је сматрало да увек дају симптоме да би након едукације 67,4% испитаника знало да ППИ могу бити асимптоматске;
- Едукација је значајно допринела да се повећа ниво знања студената везано за ППИ, тако да је пре едукације 49,4% испитаника сматрало да је орални секс ризичан, 68,5% да је вагинални секс ризичан и 67,4% да је анални секс ризичан без употребе кондома. Након едукације скоро сви испитанци су сматрали да су сва три облика сексуалног односа ризични за пренос ППИ и да увек треба користити кондоме;
- Знање у вези са повезаношћу између ХПВ инфекције и карцинома грлића материце је било 29,2%. Након едукације чак 98,9% испитаника је одговорило да постоји веза између ХПВ инфекције и малигнитета грлића материце;
- Након едукације испитаници су се изјаснили да ће неко од нових сазнања о ППИ

примењивати у свом сексуалном животу и то на следећи начин: углавном ће прибегавати коришћењу кондома током сексуалних односа (77,5%) и ићи ће на прегледе од стране уролога или гинеколога (60,6%). Сваки трећи испитаник је спреман да се тестира на неку полну болест (32,6%).

2.7. Примењивост резултата у теорији и пракси

Међу разлозима за нижи степен знања као и лошу праксу студената у вези са репродуктивним здрављем и ППИ је недостататак систематичности и интегрисаности образовања у вези са овом тематиком. Потреба за континуираним образовањем је присутна и представља дуготрајан процес који мора почети у најранијој животној доби сваког појединца.

Резултати дисертације би могли да буду полазна основа у креирању превентивних програма (у популацији младих) адаптираних нашем поднебљу односно културолошком миљеу како на локалном тако и на националном нивоу. Предложене мере из дисертације се такође требају узети у разматрање приликом прављења плана континуираног образовања младих у вези са репродуктивним здрављем.

2.8. Начин презентирања резултата научној јавности

Резултати овог истраживања, једним делом, публиковани су као оригинално истраживање у часопису индексираном на *SCI* листи.

1. *Subotic S, Vukomanovic V, Djukic S, Radevic S, Radovanovic S, Radulovic D, Boricic K, Andjelkovic J, Pajic JT, Vukomanovic IS. Differences Regarding Knowledge of Sexually Transmitted Infections, Sexual Habits, and Behavior Between University Students of Medical and Nonmedical Professions in Serbia. Front Public Health. 2022; 9: 692461. doi: 10.3389/fpubh.2021.692461 (M21 IF = 3,709)*

Планирано је да и преостали резултати овог истраживања буду публиковани у неком од истакнутих часописа од међународног значаја, као и да буду приказани на научним и стручним скуповима у форми усмене или постер презентације.

ЗАКЉУЧАК

Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације кандидата Слободана Суботића, под називом „Процена ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција студентске популације“ сматра да је истраживање у оквиру тезе базирано на актуелним сазнањима и валидној методологији и да је прецизно и адекватно постављено и спроведено.

Комисија је мишљења да докторска дисертација кандидата Слободана Суботића под менторством доц. др Иване Симић Вукомановић, доцента Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, представља оригинални научни допринос у процени ризичног понашања и знања у циљу превенције ППИ код студентске популације на територији Републике Србије.

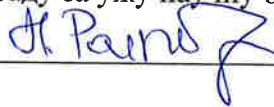
Комисија са задовољством предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу да докторска дисертација под називом „Процена ризичног понашања и знања у циљу превенције полно преносивих инфекција студентске популације“ кандидата Слободана Суботића буде позитивно оцењена и одобрена за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

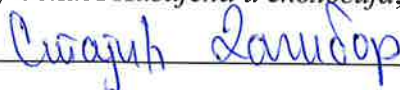
Доц. др Светлана Радевић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Социјална медицина*, председник

Доц. др Немања Ранчић, доцент Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област *Фармакологија*, члан

Доц. др Далибор Стајић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Хигијена и екологија*, члан

У Крагујевцу, 20.07.2022.